

Mediakasvatuksen toteutuminen alle 3-vuotiaiden varhaiskasvatusryhmissä

Kasvatustieteiden (varhaiskasvatus) maisteriohjelma
Kasvatustieteiden tiedekunta
Turun yliopiston opettajankoulutuslaitos, Rauma

Laatija:
Julia Koivisto

1.5.2024
Turku

Turun yliopiston laatujärjestelmän mukaisesti tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu
Turnitin OriginalityCheck -järjestelmällä.

Pro- gradu -tutkielma

Oppiaine: Kasvatustiede, Opettajankoulutuslaitos, Rauma

Tekijä(t): Julia Koivisto

Otsikko: Mediakasvatuksen toteutuminen alle 3-vuotiaiden varhaiskasvatusryhmissä

Ohjaaja(t): Yliopiston lehtori, psykologian dosentti Timo Ruusuvirta

Sivumäärä: 42 sivua

Päivämäärä: 1.5.2024

Suomalaiset mediakasvatusta koskevat tutkimukset liittyvät yleensä vain kouluikäisiin lapsiin. Varhaiskasvatusikäisten ja varsinkin alle kolmevuotiaiden mediakasvatukseen liittyvää tutkimusta on hyvin vähän. Tämän tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää, miten varhaiskasvatuksen opettajat toteuttavat mediakasvatusta alle kolmevuotiaiden ryhmissä. Tutkimuksessa haluttiin myös selvittää kokevatko varhaiskasvatuksen opettajat toteuttavansa mediakasvatusta varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden (2022) mukaisesti sekä miten he toteuttavat mediakasvatusta. Tutkimuksessa haluttiin myös selvittää kokevatko varhaiskasvatuksen opettajat tarvitsevansa lisää koulutusta mediakasvatuksen toteuttamiseen.

Tutkimus toteutettiin kyselytutkimuksena, jonka aineisto kerättiin Webropol- kyselylomakkeella. Kysely sisälsi niin monivalintakysymyksiä kuin avoimia kysymyksiä. Lomake oli anonyymi ja se lähetettiin Turun kaupungin varhaiskasvatuksen opettajille sekä se julkaistiin kolmessa Facebookin ryhmässä: varhaiskasvatuksen materiaalipankki, varhaiskasvattajien ideapankki sekä varhaiskasvatuksen opettajat. Lopulliseksi vastaajamääräksi saatiin 27 varhaiskasvatuksen opettajaa.

Tutkimuksen aineiston analyysissä käytettiin niin määrällistä kuin laadullista analyysia. Määrällisen analyysin avulla pyrittiin selvittämään, kuinka suuri prosentti vastaajista koki tuntevansa erittäin hyvin/hyvin/en osaa sanoa/huonosti/hyvin huonosti varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden (2022) määrittämät säädökset mediakasvatuksesta. Analyysissa analysoitiin myös sitä, kuinka hyvin vastaajat toteuttavat varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden määrittämää mediakasvatusta alle kolmevuotiaiden ryhmissä. Tutkimuksessa pyrittiin analysoimaan avoimen kysymyksen vastauksia laadullisella analyysillä jakamalla vastaukset teema-alueittain.

Tutkimuksen tulosten perusteella varhaiskasvatuksen opettajat kokevat tuntevansa varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden asettamat säädökset mediakasvatuksesta hyvin, vaikka suurin osa koki tarvitsevansa lisää koulutusta mediakasvatuksen toteuttamiseen. Tutkimuksen tulosten avulla voidaan arvioida, tarvitaanko varhaiskasvatuksen opettajille lisää koulutusta mediakasvatuksen toteuttamiseen. Voidaan myös pohtia tulisiko mediakasvatuksen opettamista lisätä jo opettajankoulutuslaitoksen varhaiskasvatuksen opettajien tutkinto-ohjelmaan.

Avainsanat: mediakasvatus, monilukutaito, varhaiskasvatus, digitaalinen osaaminen

Sisällysluettelo

1 Johdanto	4
2 Lapset median käyttäjinä	7
2.1 Median vaikutus lapsiin	8
3. Media varhaiskasvatuksessa	9
3.1 Varhaiskasvatus.....	9
3.2 Mediakasvatus	10
3.3 Monilukutaito	11
3.4 Digitaalinen osaaminen	12
4 Varhaiskasvatuksen opettajien merkitys mediakasvatuksen toteuttamisessa	14
5 Tutkimustehtävä ja tutkimuskysymykset	15
6 Tutkimuksen toteutus	16
6.1 Tutkimusmenetelmä.....	16
6.2 Aineiston hankinta ja tutkimuksen kohdejoukko.....	17
6.3 Aineiston analyysi.....	18
6.4 Tutkimusetiikka	18
7 Tulokset	19
7.1 Varhaiskasvatussuunnitelman määrittämien säädösten tunteminen ja toteuttaminen.....	19
7.2 Mediakasvatuksen toteuttaminen alle kolmevuotiaiden varhaiskasvatusryhmissä	20
7.3 Koulutus mediakasvatuksesta	27
8 Pohdinta	29
Lähteet	32
Liitteet	36
Liite 1. Kysely.....	36
Liite 2. Tietosuojailmoitus	40

1 Johdanto

Medialla tarkoitetaan viestinnän sisältöjä ja välineitä, kuten kuvaa, uutiskuvaa, tietokonetta sekä uutisia. (Välimäki & Ojala, 2008). Medialla on merkittävä rooli siinä, miten ihmiset jäsentävät, kokevat ja merkityksellistävät jokapäiväistä elämäänsä. Suurin osa ihmisten arkisesta vuorovaikutuksesta ja ympäröivään maailmaan liittyvistä havainnoista ja ymmärryksistä ovat mediavälitteisiä. (Varjakoski, 2023).

Nykylapset elävät erilaisessa mediamaailmassa kuin vanhempansa tai isovanhempansa. Lapsia, jotka ovat kasvaneet mobiililaitteiden parissa vauvasta asti kutsutaan diginatiiveiksi. Nimi johtaa harhaan, sillä nimityksestä huolimatta lapset eivät osaa liikkua digimaailmassa luonnostaan. Tämän takia tarvitaan mediakasvatusta. (Irisvik & Utriainen, 2017.) Medialla on keskeinen rooli lasten jokapäiväisessä elämässä. Ensimmäinen kosketus mediaan tulee jo ennen lapsen syntymää esimerkiksi äänikokemusten kautta. Lapsen kasvuympäristössä mediaa havaitaan monessa muodossa. Lapsi aloittaa mediaan tutustumisen esimerkiksi kuvien, äänien, satujen ja elokuvien muodossa: media alkaa muodostua osaksi lapsen elämää. (Välimäki & Ojala, 2008).

Moninaistuva media on läsnä myös jokaisena lapsen päiväkotipäivänä (Mertala & Salomaa, 2016). Mediasisällöt näkyvät pienten lasten leikeissä, puheissa, piirustuksissa ja vaatteissa. Lasten kiinnostuksen kohteena olevat hahmot eri ohjelmissa saattavat näkyä leikkien hahmoina sekä esimerkiksi unikavereina. Mediaa ei tule sulkea varhaiskasvatuksen ulkopuolelle vaan huomioida asiana, joka vaikuttaa lasten oppimiseen ja kehitykseen niin positiivisesti kuin negatiivisesti. (Fornaro, Kauppinen & Sintonen, 2013.) Digitaalisista laitteista varsinkin tablettitietokoneet, ovat tulleet osaksi myös varhaiskasvatusta viime vuosien aikana (Koivula & Mustola, 2017). Muuttuneet varhaiskasvatusta koskevat opetussuunnitelmat velvoittavat päiväkoteja siihen, että heidän tulee antaa tasa-arvoiset mahdollisuudet lapsille tutustua teknologiaan sekä oppia monilukutaidon kannalta merkittäviä taitoja (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet, 2022).

Mediakasvatus on aiheena vielä tuore. Mediakasvatus sekä monilukutaito mainitaan ensimmäisen kerran varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa vasta vuonna 2016. (Opetushallitus, 2023.) Tutkimuksia tehdään usein vain kouluikäisistä lapsista. Suomessa alle kouluikäisten lasten mediakasvatusta on kokonaisuudessa tutkittu vielä vähän. Alle

kolmevuotiaiden mediakasvatusta ei ole juurikaan Suomessa eikä kansainvälisesti tutkittu. Siksi tämä tutkimus keskittyy juuri alle kolmivuotiaiden mediakasvatukseen. Myös Kotilaisen (2011) tutkimus lasten mediankäytöstä korostaa mediakasvatuksen tutkimisen tärkeyttä, sillä hän on havainnut, että mediakasvatusta on tärkeää tutkia lisää.

Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisemassa tutkimuksessa -Mediakasvatus kuntien varhaiskasvatuksessa haastateltiin varhaiskasvatuksen suunnittelusta vastaavia johtavia viranhaltijoita. Kyselyyn vastanneista 53 % kokivat 0–3-vuotiailla mediakasvatuksen ei kovin tärkeänä. Kuitenkin 34 % piti mediakasvatusta melko tärkeänä. (Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2013:10.) Tästä voidaan päätellä, että alle kolmevuotiaiden ryhmissä on suurta hajontaa sen suhteen, koetaanko mediakasvatus tärkeänä näin pienillä lapsilla. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden (2022) mukaan mediakasvatusta tulee toteuttaa kaikkien lasten kanssa varhaiskasvatuksessa. Muiden tutkimusten esimerkiksi Nopparin (2014) mukaan media on myös enemmän ja enemmän läsnä pienempien arjessa, joten myös he tarvitsevat mediakasvatusta.

Omassa kandidaatin tutkielmassani, jossa tutkittiin 3–5-vuotiaiden kanssa työskentelevien opettajien toteuttamaa mediakasvatusta, selvisi, että 73 % opettajista koki tuntevansa varhaiskasvatussuunnitelman määrittämät säädökset mediakasvatuksesta hyvin. Siitä huolimatta suurin osa (82 %) koki, ettei ole saanut tarpeeksi koulutusta mediakasvatukseen. Mediakasvatusta toteutettiin monipuolisesti ryhmissä myös vähän, sillä esimerkiksi ryhmien tilat ja laitteet eivät antaneet mahdollisuuksia siihen. Kuitenkin mediakasvatusta toteutettiin jollain tasolla suurimmassa osassa ryhmiä. (Koivisto & Koivunen, 2021.) Rotosen (2008) tutkielmassa kävi myös ilmi, että varhaiskasvattajien asenteet vaikuttavat mediakasvatuksen toteutukseen.

Pro-gradu tutkielman tavoitteena on selvittää, miten varhaiskasvatuksen opettajat toteuttavat mediakasvatusta alle kolmevuotiaiden ryhmissä. Aiheen valintaan vaikutti se, että tein kandidattutkielman samasta aiheesta, mutta eri ikäryhmästä sekä yleinen kiinnostukseni mediakasvatukseen. Kiinnostuksen kohteenani tutkimuksessani on toteuttavatko varhaiskasvatuksen opettajat varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden (2022) määrittämää mediakasvatusta alle kolmevuotiaiden ryhmissä, tuntevatko he varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden asettamat säädökset mediakasvatuksesta sekä kokevatko he tarvitsevansa

koulutusta mediakasvatuksen toteuttamiseen ja jos kokevat niin minkälaista koulutusta he toivovat saavansa aiheeseen.

2 Lapset median käyttäjinä

Varhaiskasvatusikäisten lasten median käyttö on sulautunut jokapäiväiseen arkeen kuljetettavien digitaalisten laitteiden myötä (Noppari, 2014). Televisionkatselu, internet ja videopelit muodostavat huomattavan osan lasten arkipäivästä. Lähes puolella lapsista on televisio omassa huoneessaan. (Paavonen & kollegat, 2011.) Media on siis hyvin suuri osa jokaisen lapsen arkipäivää, ja median rooli lasten elämässä on kasvanut suuresti.

Eurooppalainen nuorten lasten tutkimus mediankäytöstä pitää mediaa tärkeänä, mutta ei hallinnoivana osana pienten lasten arkea. Media on yksi lapsen toimintaympäristöistä, joihin lapsen toiminta ja leikki sijoittuvat, esimerkiksi ulkoleikkien rinnalla. (Chaudron, 2018.) Tutkimuksen mukaan lapset käyttävät mediaa vapaa-aikaan ja viihteeseen, oppimiseen sekä vuorovaikutukseen. (Chaudron, Di Gioia & Gemo, 2018). Lasten median käyttöä määrittävät lasten omat kiinnostuksen kohteet eikä digitaaliset laitteet tai niiden ominaisuudet. (Davidson & Goldberg, 2012.) 2010-luvulla tehty lasten mediabarometri tarkasteli suomalaislasten digitaalisen median käytön muutoksia vuodesta 2010 vuoteen 2013. Tutkimuksessa havaittiin, että lapset katsovat television sijaista kuvaohjelmia internetistä (83 %). Lapset katsoivat kuvaohjelmia internetin videopalveluista, kuten YouTubesta tai televisiokanavien ohjelmapalveluiden kautta. (Suoninen, 2014.) Pienet lapset eivät ymmärrä vielä, mitä riskejä tai hyötyä mediasta voi olla. Kuitenkin suurin osa myös pienistä lapsista on kohdannut mediassa itselleen sopimatonta sisältöä. Pienemmät lapset käyttävät mediaa vanhempia lapsia useammin oppimiseen. (Chaudron, 2018.)

Tutkimusten mukaan suomalaislapsista enemmistö aloittaa kuvaohjelmien katselun alle 2-vuotiaana. Mielenkiinto digitaalisten pelien pelaamiseen yleistyy 2–4 vuoden ikäisenä. Median kautta lapset kuuntelevat myös musiikkia sekä käyvät heille suunnatuilla nettisivuilla. Omia puhelimiaan lapset alkavat saada eskari-ikässä. Kuitenkin on huomioitava, että osa varhaiskasvatusikäisistä lapsista ei käytä digitaalisia laitteita ollenkaan. (Noppari, 2014).

Tutkimusten perusteella voidaan sanoa, että suurin osa varhaiskasvatusikäisistä lapsista on tekemisissä median kanssa jo hyvin varhaisessa vaiheessa, joten on todella tärkeä ottaa mediakasvatusta jo alle kolmevuotiaiden ryhmissä. Voidaan sanoa, että myös pienillä lapsilla on oikeus mediakasvatukseen. Mediakasvatuksen avulla lapsista tulee taitavia ja järkeviä median käyttäjiä.

2.1 Median vaikutus lapsiin

Median tuleminen osaksi lasten arkea on herättänyt mielipiteitä lasten teknologian käytön puolesta sekä sitä vastaan. Erityisesti mitä nuoremmista lapsista puhutaan, sitä kriittisemmin lasten median käyttöön suhtaudutaan. Monet ovat olleet huolissaan siitä, miten lisääntynyt digitaalisten pelien pelaaminen vaikuttaa lasten kehitykseen sekä leikkimiseen. Digitaalisten pelien pelaaminen saattaa näyttäytyä usein leikinomaisesti. Näin ollen leikki ja pelaaminen eivät välttämättä asetu toisiaan vastaan, vaan se voi olla lapsen kehityksen kannalta myös positiivinen asia. (Koivula & Mustola, 2015.)

Media voi vaikuttaa lapsen kehitykseen monella tapaa. Mediasta ilmi tulevat asiat säätelevät lasten tunne-elämää, identiteetin kehitystä sekä fyysistä ja sosiaalista kehitystä. Median käyttö voi lisätä fyysistä passiivisuutta, joka vaikuttaa usein negatiivisesti lapsen kehityksen. Lapsi on fyysisesti passiivinen esimerkiksi, kun hän istuu pitkään median äärellä. (Hamer, Mihra & Stamatakis, 2009.) Liian pitkä aika median parissa saattaa johtaa sosioemotionaalisiin ongelmiin, jotka voivat tulla ilmi vuorovaikutuksessa muiden kanssa sekä jopa itsensä kanssa. (Pagani, Fitzpatrick, Barnett & Dubow, 2010.) Median vaikutustutkimuksen ongelmana on se, että juuri median vaikutusta on vaikea eristää muista elinympäristön vaikutuksista. Median vaikutukset korostuvat juuri silloin, kun lapsen ympäristössä toimitaan median odottamalla tavalla. Media vaikuttaa jokaiseen eri tavalla ja vaikutukset voivat olla hetkellisiä, siksi median käytön seurauksia ei voida yleistää. (Salokoski & Mustonen, 2007.)

Se, miten teknologia vaikuttaa lasten elämään on todettu riippuvan kasvu ympäristön antamasta sosiaalisesta tuesta. Jos yhteisön antama tuki on vähäistä, teknologia vaikuttaa todennäköisemmin negatiivisesti lapsen kehitykseen. Vaikutukseen vaikuttavat myös ympäristön välittämät arvot ja normit. Tietoteknistyvässä yhteiskunnassa mediataidot lisäävät digitalisaatiosta saatavaa iloa. (Kylmänen, 2010.) Positiivinen ja vahva pohja mediataidoille syntyy turvallisten ihmissuhteiden ja huomioivan vuorovaikutuksen kautta. Median haitallisilta sisällöiltä suojaavat hyvät ihmissuhteet, kuten lapsi- huoltaja suhteet, vertaissuhteet sekä opetusta antavat varhaiskasvatuksen opettajat. (Salokoski & Mustonen, 2007.)

3. Media varhaiskasvatuksessa

3.1 Varhaiskasvatus

Varhaiskasvatus on suunnitelmallista ja tavoitteellista toimintaa, jossa kietoutuu yhteen hoito, kasvatus ja opetus. Varhaiskasvatuksessa painottuu eniten kuitenkin pedagogiikka.

(Opetushallitus, 2024.) Varhaiskasvatus on ensimmäinen etappi suomalaista koulutusjärjestelmää sekä tärkeä vaihe lapsen kasvun ja oppimisen tiellä.

(Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet, 2022). Varhaiskasvatuksella on kolme toimintamuotoa: päiväkotitoiminta, perhepäivähoito sekä avoinvarhaiskasvatustoiminta kuten puisto- ja kerhotoiminta. Nämä kolme toimintamuotoa eroavat kaikki toisistaan. Tämä tulee ottaa huomioon, kun paikallista varhaiskasvatussuunnitelmaa laaditaan. (Opetushallitus, 2024.)

Varhaiskasvatus voi olla kunnan tai yksityisen yrityksen ylläpitämää tai järjestämää perhepäivähoitoa tai päiväkotitoimintaa. Lapsen huoltajat saavat itse päättää osallistuuko heidän lapsensa varhaiskasvatukseen. Kunnan järjestämästä varhaiskasvatuksesta peritään maksu, joka määräytyy perheen tulojen sekä koon ja lapsen varhaiskasvatusaikojen mukaan. Palveluntarjoaja määrittelee yksityisen varhaiskasvatuksen maksut ja näihin maksuihin voi saada yksityisen hoidon tukea. (Opetus- ja kulttuuriministeriö, 2024.)

Varhaiskasvatus on yhteiskunnan tarjoama palvelu, jolla on erilaisia tehtäviä.

Varhaiskasvatuksen tärkein tehtävä on edistää lasten kehitystä, kasvua ja oppimista monipuolisesti oppimista yhdessä huoltajien kanssa. Varhaiskasvatuksen tulee edistää lasten tasa-arvoa sekä yhdenvertaisuutta ja sen tehtävänä on vähentää myös syrjäytymistä.

Varhaiskasvatuksen tavoitteena on tukea lapsen oppimisen mahdollisuuksia, edistää elinikäistä oppimista sekä luoda koulutuksellinen tasa-arvo inklusiivisten periaatteiden mukaisesti. Varhaiskasvatuksessa opitut taidot ja tiedot lisäävät lasten osallisuutta sekä aktiivista toimijuutta yhteiskunnassa. Varhaiskasvatuksen tehtävänä on antaa huoltajille tukea kasvatustyössä ja mahdollistaa heidän työhönsä osallistuminen tai opiskelu.

(Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet, 2022).

Varhaiskasvatuksen mediakasvatuksen tulee tarjota tukea ja valmiuksia, jotta lapsi voi olla aktiivinen toimija ja ilmaista itseään. Lapset tutustuvat ja kokeilevat erilaisia medianlähteitä

sekä tuottavat leikinomaisesti mediaa turvallisessa ympäristössä. Lasten kanssa tutustutaan, tarkastellaan kriittisesti ja tutkitaan mediasisältöjä, jotka ovat läsnä heidän elämässään. Tämä ohjaa lapsia vastuullisen median käyttöön ottaen huomioon muut. Eri mediasisältöjä ja niistä nousevia teemoja voidaan käsitellä monipuolisesti esimerkiksi draaman avulla.

(Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet, 2022.)

3.2 Mediakasvatus

Mediakasvatuksella tarkoitetaan median äärellä tapahtuvaa oppimista sekä toimintaa.

Mediakasvatus on toimintaa, jonka avulla pyritään tietoisesti vaikuttamaan yksilön median käyttöön sekä kehittämään medialukutaitoa. Mediakasvatus valmistaa yksilöitä elämään yhteiskunnassa, jossa mediakulttuuri on vahvasti läsnä. Tavoitteena on kehittää lapsen tunnetaitoja, identiteettiä sekä mediataitoja. Näillä taidoilla tarkoitetaan tietoa median taustoista, digitaalisia taitoja sekä taitoa tarkastella mediaa kriittisestä näkökulmasta.

(Kupiainen, 2007.)

Mediakasvatus integroidaan muihin varhaiskasvatuksen oppimisen alueisiin syventäen sekä rikastaen toimintaa. Sitä voidaan toteuttaa tavoitteellisesti erillisessä toiminnossa tai arjen kasvatuksen, hoidon ja opetuksen ohella. Varhaiskasvatuksen mediakasvatuksessa otetaan huomioon lasten yksilöllisyys, kehitystaso niin suunnittelussa kuin toteuttamisessa. On tärkeää myös huomioida lasten ajattelun, persoonallisuuden sekä tunne-elämän kehitystehtävät ja niiden merkitys lapsen mediasuhteelle. Lapsen elämään kuuluvat aikuiset voivat huomattavasti vaikuttaa siihen, ettei lapsen käsitys todellisuudesta ja arvoista rakennu vain median pohjalta. (Välimäki & Ojala, 2008.)

Buckinghamin (2003) mukaan on tärkeää olla sekoittamasta mediakasvatusta ja opetusteknologian käyttöä toisiinsa. Buckinghamin mukaan mediakasvatus on mediasta oppimisen ja opettamisen prosessi, jossa huomio on luku- ja kirjoitustaidoissa. Mediakasvatuksen tavoitteena on medialukutaito. Mediasta opettaminen ei kuitenkaan sulje pois medialla opettamista, mutta median rooli mediakasvatuksessa ei saa olla pelkästään välineellinen. (Karila, Mertala & Salomaa, 2021.)

Mediakasvatuksen perustana voidaan pitää mediakulttuurissa ilmaantunutta lapsen mediasuhdetta sekä mediakokemuksia. Lapsilähtöisessä mediakasvatuksessa

mediakokemukset ja mediasuhde ovat tarpeellisessa roolissa suunniteltaessa sekä toteuttaessa mediakasvatusta. Tämän toteutuessa mediakulttuuri on kasvatuksellinen resurssi vakiintuneessa, institutionaalisessa kasvuympäristössä. (Niinistö & Ruhala, 2007.)

3.3 Monilukutaito

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet (2022) perustuu oppimiskäsitykseen, jonka mukaan lapset oppivat, kehittyvät sekä kasvavat ollessaan vuorovaikutuksessa toisten ihmisten ja lähiympäristönsä kanssa. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2022) kuvaillaan oppimista kaikenkattavaksi, kaikkialla tapahtuvaksi toiminnaksi, jossa tunteet, tiedot ja taidot liittyvät yhteen. Myös aistihavainnot, keholliset kokemukset sekä kieli ja ajattelu ovat osa oppimista. Oppimisen lähtökohtana toimivat varhaiskasvatussuunnitelman (2022) mukaan lasten osaaminen, aiemmat kokemukset sekä heidän mielenkiinnon kohteensa. Monilukutaito kattaa kaikki nämä kokonaisuudet.

Monilukutaito on kommunikaation, ympärillä olevan maailman ymmärtämisen sekä monipuolisten viestin näkökulmasta keskeinen taito. Monilukutaito tarkoittaa erilaisten viestien tuottamisen sekä tulkinnan taitoja. Monilukutaidon lähtökohtana on kattava käsitys erilaisista teksteistä, jonka perusteella tekstit ovat esimerkiksi puhutussa, audiovisuaalisessa, kirjoitetussa sekä digitaalisessa muodossa. Tähän lukeutuu myös monia lukutaitoja kuten medialukutaito, numeerinen lukutaito, kuvanlukutaito ja peruslukutaito. Monilukutaito on vahvasti yhteydessä oppimisen sekä ajattelun taitoihin. Varhaiskasvatuksessa lasten kanssa tulee nimetä esineitä ja asioita sekä opettaa monipuolisia käsitteitä. Lapsia rohkaistaan käyttämään, tuottamaan sekä tutkimaan viestejä eri tyyliä ympäristöissä, kuten digitaalisissa ympäristöissä. Jotta lapset kehittyvät monilukutaitoisiksi, he tarvitsevan aikuisen mallia sekä rikasta tekstiympäristöä, lapsille soveltuvia kulttuuripalveluita ja lasten tuottamaa kulttuuria. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet, 2022.)

Monipuolinen media ja uudenlainen elinympäristö tekevät muutoksia luku- ja kirjoitustaitoon. Tämän monipuolistumisen myötä lukutaito käsitteenä on laajentunut. Pelkkä perinteinen lukutaito ei enää riitä nyky-yhteiskunnan tekstien lukemiseen. Nyky-yhteiskunnassa täytyy osata käsitellä erilaisia ja monilla eri välineillä tuotettuja tekstejä. Tämä tarkoittaa tekstien ymmärtämisen ja tuottamisen taitoja sekä taitoa suhtautua kriittisesti erilaisiin teksteihin. Jotta

pystyy täysipainoisesti osallistumaan ja olemaan läsnä nyky-yhteiskunnassa vaati se luku- ja kirjoitustaidon monipuolista hallintaa. (Mustola & Koivula 2017.)

Monilukutaitoa tarvitaan arjen jokaisessa tilanteessa, jotta voidaan olla vuorovaikutuksessa muiden kanssa sekä osallistua yhteiskunnallisesti asioihin. Monilukutaito edistää myös lasten tasa-arvoa niin kasvatuksellisesti kuin koulutuksellisesti. Varhaiskasvatuksella on tärkeä rooli näiden taitojen kehittämisessä. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet, 2022.)

3.4 Digitaalinen osaaminen

Ympäristössä, jossa lapsi kasvaa ja kehittyy, on vahvasti läsnä digitaalisuus. Digitaalisesta osaamisesta on hyötyä esimerkiksi kommunikaatiossa toisten ihmisten kanssa, toimimisessa yhteiskunnassa sekä oppimisessa. Digitaalisen oppimisen kehittyminen edesauttaa lasten monipuolista tasa-arvoa. Yksi varhaiskasvatuksen tehtävistä on kodin kanssa tukea lapsen digitaalista osaamista. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet, 2022.)

Digitaalinen osaaminen jaetaan kolmeen eri osaan: medialukutaitoon, ohjelmointiosaamiseen sekä tieto- ja viestintäteknologiseen osaamiseen. Kuitenkin arjessa näiden osa-alueiden rajat ovat liukuvat ja usein näitä taitoja käytetään samanaikaisesti. (Mertala, 2022).

Lasten kanssa havainnoidaan ja tutkitaan digitaalisuuden roolia arjessa. Digitaalisia välineitä, sovelluksia ja ympäristöjä hyödynnetään esimerkiksi leikeissä, vuorovaikutuksessa, pedagogisessa dokumentoinnissa, peleissä, liikkumisessa sekä taiteellisessa tuottamisessa ja kokeilemisessa. Varhaiskasvatus tarjoaa mahdollisuuden kokeilla, harjoitella sekä tuottaa sisältöjä itse sekä muiden lasten kanssa hyödyntäen digitaalisia välineitä. Tämä edistää lasten luovaa ajattelua sekä yhteistyötaitoja ja monilukutaitoa. Varhaiskasvatuksen henkilöstö tukee lapsia digitaalisten ympäristöjen vastuulliseen, monipuoliseen ja turvalliseen käyttöön. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet, 2022.)

Koivula ja Mustola (2017) tutkivat lasten ja aikuisten kohtaamia digitaalisten laitteiden äärellä. Tutkimuksessa aikuiset painottivat lasten aktiivista roolia tutustua laitteisiin, ideoida käyttöä, opettaa vertaisiaan, opettaa aikuisia ja varsinkin toimia aktiivisena. Tämän perusteella aikuiset näkivät lasten siirtyvän ei-osaavasta sekä tukea tarvitsevasta oppilaasta kohti digitaalisesti taitavaa ja osaavaa henkilöä. Tutkimuksessa kävi ilmi myös, että

varhaiskasvatuksen opettajien omaan digitaalisten laitteiden käyttöön liittyi kohtalaisen paljon epävarmuutta sekä osaamisen puutetta. Tilanne saattoi olla jopa niin, että lapset opettivat opettajia tabletin käytössä. Tämä nähtiin kuitenkin väliaikaisena, sillä varhaiskasvatuksessa tulevaisuudessa työskentelevät sukupolvet tulevat kehittymään digitaalisen yhteiskunnan parissa.

4 Varhaiskasvatuksen opettajien merkitys mediakasvatuksen toteuttamisessa

Nykyajan lapset elävät täysin erilaista aikakautta median parissa kuin varhaiskasvatuksen opettajat lapsuudessaan elivät. Tämä saattaa tuoda vaikeuksia mediakasvatuksen opettamisessa. (Irisvik & Utriainen, 2017.) Varhaiskasvatustyöhön liittyy toisistaan eroavia tehtäviä, joten myös osaaminen jota kentällä tarvitaan, on monipuolista ja kulttuurisesti muuttuvaa (Karila & Nummenmaa, 2001). Esimerkiksi mediateknologia kehittyy koko ajan ja uusia mediasisältöjä tulee käyttöön. Tämä vaatii varhaiskasvatuksen opettajien kehittävän omia taitojaan ja tietojaan ajantasaisiksi. Opettajat nähdään digitaalisen käytön avaintekijöinä, jossa korostuu opettajan uskomukset, motiivit ja osaaminen (Buckingham, 2015). Opettajat tarvitsevat enemmän tukea digitaalistenlaitteiden käyttämisessä, sillä se on jotain uutta, eikä heillä ole tarvittavia taitoja niiden käyttämiseksi pedagogisesti. On väitetty, että lasten monilukutaiton ja tieto- ja viestintätekniiikan taidot ovat yhteyksissä opettajan pedagogisiin näkökulmiin. (Valkoinen, Kupiainen & Dezuanni, 2020.) Varhaiskasvatuksen opettaja tarvitsee siis mediakasvatukseen liittyvää tietoa ja osaamista, jotta hän tietää kuinka hän voi mediakasvatusta osana varhaiskasvatustyötään toteuttaa (Salomaa, Mertala & Karila, 2021).

Karilan, Mertalan ja Salomaan (2021) tutkimuksessa kävi ilmi, että varhaiskasvatuksen opettajat kokivat, perustutkintokoulutuksen antavat valmiudet mediakasvatuksen toteuttamiseen niukkoina. Myös moni opettajista koki jopa huolta omista taidoistaan opettaa mediakasvatusta. On kuitenkin huomattu, että varhaiskasvatuksen työntekijöiden perehtyminen mediakasvatukseen saa heidät suhtautumaan siihen myönteisemmin. Tärkeimpänä pidetään sitä, kuinka merkityksellistä ja helposti toteutettavaa mediakasvatusta on varhaiskasvatustyön kannalta. (Salomaa, 2016.)

Tutkimusten mukaan lapset oppivat digitaalisia taitoja seuraamalla aikuisten teknologian käyttöä sekä osallistamalla teknologisiin toimintoihin. Myös varhaiskasvatuksessa olisi hyvä ottaa lapset mukaan digitaalisiin toimintoihin. Toiminta tarjoaa laaja-alaisia mahdollisuuksia sanoittaa lapsille digitaalista teknologiaa, sen toimintaa sekä sen mahdollistamia työkäytänteitä. (Mertala, 2022).

5 Tutkimustehtävä ja tutkimuskysymykset

Tutkimusongelma on yleisluontoinen kysymys, jonka alle muodostuu kaikki tutkittava kokonaisuus. Tutkimusongelma voidaan jakaa alaongelmiin, jotka antavat tarkemman kuvan tutkimuksen ongelma-asettelusta sekä lähestyvät tutkivaa aihetta eri näkökohdista.

Alaongelmista saaduilla vastauksilla kootaan lopputulema tutkimuksen pääongelmaan. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara, 2018.)

Tämän tutkimuksen tavoitteena oli selvittää, miten varhaiskasvatuksen opettajat toteuttavat mediakasvatusta alle kolmevuotiaiden ryhmässä, toteuttavatko he varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden mukaista mediakasvatusta sekä kokevatko he tarvitsevansa lisää koulutusta aiheen opettamiseen.

Tutkimuksen aiheen ja tavoitteiden perusteella tutkimuskysymyksiksi muodostui:

1. Miten varhaiskasvatuksen opettajat toteuttavat mediakasvatusta alle kolmevuotiaiden lasten varhaiskasvatusryhmissä?
2. Toteuttavatko opettajat varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden (2022) antamia säädöksiä mediakasvatuksen opetuksessa?
3. Kokevatko varhaiskasvatuksen opettajat tarvitsevansa lisää koulutusta mediakasvatuksen opettamiseen?
 - a) Minkälaista koulutusta varhaiskasvatuksen opettajat kokevat tarvitsevansa?

6 Tutkimuksen toteutus

6.1 Tutkimusmenetelmä

Tutkimus toteutettiin sähköisenä kyselytutkimuksena Webropol- kyselyalustaa hyödyntäen (liite 1). Kysely valikoitui menetelmäksi, koska kysely on menetelmänä tehokas ja vastauksia voidaan saada suurelta määrältä ihmisiä. Kyselyn etuna on, että vastausten keräämiseen ei kulu paljoa aikaa eikä aikataulusta tarvitse huolehtia. Kyselyn käytössä tulee kuitenkin muistaa, että suurelle yleisölle lähetetty kysely ei yleensä tuota suuria vastausprosentteja. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara, 2018.) Kyselytutkimus antaa numerollisia vastauksia sekä mahdollisuuden tehdä johtopäätöksiä hyödyntäen tutkimusotosta. Sen avulla voidaan selittää ja tarkentaa ilmiöitä. (Cohen, Manion & Morrison, 2007.) Koska menetelmä sisältää laadullista sekä määrällistä lähestymistapaa, on menetelmä poikkitieteellinen. Monimenetelmällisyys pohjautuu ajattelutapaan, jossa kaksi eri lähestymistapaa täydentävät toisiaan tuomalla syvempää ja monipuolisempaa ymmärrystä aiheesta. Usein monimenetelmällisyydessä käytetään määrällistä ja laadullista menetelmää, vaikka käsitteelle ei ole yksiselitteistä määritelmää. (Niskanen, 2023.) Laadullinen tutkimusote näkyi tutkimuksessa avoimilla kysymyksillä ja määrällinen näkyi taas monivalintakysymyksillä. Kyselytutkimus on menetelmänä enimmiltä määrin määrällistä, tilastollisia menetelmiä hyödyntävää tutkimusta (Vehkalahti, 2019).

Määrällisesti tutkimuksessa oltiin kiinnostuneita missä määrin varhaiskasvatuksen opettajat toteuttivat mediakasvatusta ja sen osa-alueita (monilukutaito, digitaalinen osaaminen), miten hyvin he tuntevat varhaiskasvatussuunnitelman asettamat säädökset koskien mediakasvatusta, mahdollistavatko tilat ja välineet mediantuottamisen sekä kokevatko he tarvitsevansa lisää koulutusta mediakasvatuksen toteuttamiseen. Laadullisesti oltiin kiinnostuneita siitä, että millä konkreettisilla tavoilla he mediakasvatusta toteuttavat, millä tavoin tilat ja välineet mahdollistaa mediantuottamisen sekä minkälaista koulutusta varhaiskasvatuksen opettajat kokevat tarvitsevansa mediakasvatuksen opettamiseen alle kolmevuotiaiden ryhmissä.

Kyselylomake laadittiin suurimmalta osin varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden (2022) asettamien säädösten mukaan, millä tavalla mediakasvatusta tulisi varhaiskasvatuksessa toteuttaa. Kysymykset muotoiltiin mahdollisimman ymmärrettävään muotoon. Tutkimuksen onnistuminen perustui pääosin kyselylomakkeen toimivuuteen (Vehkalahti, 2019).

6.2 Aineiston hankinta ja tutkimuksen kohdejoukko

Aineisto kerättiin alkuvuoden 2024 aikana. Tutkimuksessa otantana käytettiin perusjoukosta otettu osajoukko, joka määräytyy sen mukaan, ketkä vastaavat kyselyyn. Vastaajat rajattiin varhaiskasvatuksen opettajiin, jotka työskentelevät alle kolmevuotiaiden varhaiskasvatusryhmissä. Vastaajat rajattiin ammatiltaan varhaiskasvatuksen opettajiin, sillä heillä on ryhmässä vastuu pedagogisesta toiminnasta, sen laatimisesta ja sisällöstä. Opettajan tulee myös omaksua uusin varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Eli kyselyyn pystyi vastaamaan varhaiskasvatuksen opettajan nimekkeellä alle kolmevuotiaiden ryhmässä työskentelevä henkilö. Opettajan tulee olla koulutukseltaan kasvatustieteen kandidaatti, kasvatustieteen maisteri tai sosionomikoulutuksen käynyt henkilö, jolla on varhaiskasvatuksen opettajan pätevyys. Lopulliseksi vastaajamääräksi muodostui 27 varhaiskasvatuksen opettajaa.

Aineisto kerättiin Webropol- pohjaisella verkkokyselylomakkeella. Kyselylomake välitettiin kolmeen Facebook-ryhmään: varhaiskasvatuksen opettajat, varhaiskasvatuksen ideapankki sekä varhaiskasvatuksen materiaalipankki. Kysely lähetettiin myös sähköpostin kautta Turun seudulla toimiville varhaiskasvatuksen opettajille. Näin pyrittiin saamaan mahdollisimman suuri vastauskirjo. Lomake oli anonyymi sekä kyselyyn vastaaminen oli vapaaehtoista ja siihen vastattiin omaehtoisesti. Aineisto siirrettiin Webropolista Seafile- pilvipalveluun maaliskuun lopulla 2024, josta se poistettiin tutkimuksen saatua päätökseen keväällä 2024.

Tutkimuksen kyselylomakkeessa oli yhteensä 11 kysymystä. Monivalintakysymyksiä oli yhdeksän ja avoimia kysymyksiä kaksi. Monivalintakysymyksissä vaihtoehtoon usein, joskus ja harvoin vastatessa oli avoin kenttä, johon piti avata millä tavalla toteutti kysyttyä asiaa. Monivalintakysymyksissä vastausvaihtoehdot olivat: usein, joskus, harvoin ja ei ollenkaan. Kyselylomake on jaettu tulososiossa kolmeen osioon. Ensimmäisessä osiossa selvitettiin varhaiskasvatuksen opettajien varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden tuntemusta. Toisessa osiossa selvitettiin, miten varhaiskasvatuksen opettajat toteuttavat mediakasvatusta. Viimeisessä osiossa selvitettiin, tarvitsevatko varhaiskasvatuksen opettajat lisää koulutusta liittyen mediakasvatukseen.

6.3 Aineiston analyysi

Aineiston analyysissä hyödynsin määrällistä sekä laadullista analyysia. Määrällisten kysymysten vastaukset muutettiin Webropol -sovelluksessa kuvioiksi, jotta niitä olisi mielekkäämpää tarkastella. Määrällisen analyysin avulla pyrittiin selvittämään, kuinka suuri joukko vastaajista toteutti mediakasvatusta omassa ryhmässään. Analysoin myös sitä, kuinka suuri prosentti vastaajista koki tuntevansa varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden asettamat säädökset mediakasvatuksesta. Määrällisen analyysin avulla selvitin myös missä määrin mediakasvatusta alle kolmevuotiaiden kanssa toteutetaan sekä kuinka suuri joukko varhaiskasvatuksen opettajista koki tarvitsevansa lisää koulutusta.

Laadullisen analyysin avulla analysoin avoimien kysymysten vastauksia. Analysoin aineistoa käyttämällä sisällönanalyysia, sillä tavoitteenani on muodostaa aineistosta mahdollisimman tiiviitä kuvauksia vastaukseksi tutkimuskysymyksiini. Sisällönanalyysin kautta on mahdollisuus analysoida tutkimusaineistoa systemaattisesti sekä objektiivisesti. (Hirsjärvi, ym., 2009.) Yhden avoimen kysymyksen ja yhden määrällisen lisäkysymyksen vastaukset jaettiin teema-alueittain. Vastaukset jaettiin teema-alueittain, jos vastauksista nousi esille monia eri aiheita, muuten vastaukset ilmoitettiin vain tekstimuodossa. Teemoittelun avulla voidaan korostaa eri teemoista mainittuja aiheita. Tämän avulla laadullinen aineisto lajitellaan eri aihepiirien perusteella. Tämä mahdollistaa teemojen esiintymiskertojen lokeroimisen ja vertailun. (Tuomi & Sarajärvi, 2018.) Vertailin vastauksia myös varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2022) mainittuihin tapoihin toteuttaa mediakasvatusta.

6.4 Tutkimusetiikka

Tutkimuksessa noudatettiin tutkimuseettisiä periaatteita. Jokaiselle tutkimukseen osallistuneelle kerrottiin ennen lomakkeeseen vastaamista, että kysely tehdään anonymisti ja vastaajien nimiä ei tule tutkimuksessa esille. Kerätyn aineiston käyttötarkoitus ilmaistaan kyselyssä vastaajille. Kerätty tutkimusaineisto säilytetään Seafile- pilvipalvelussa.

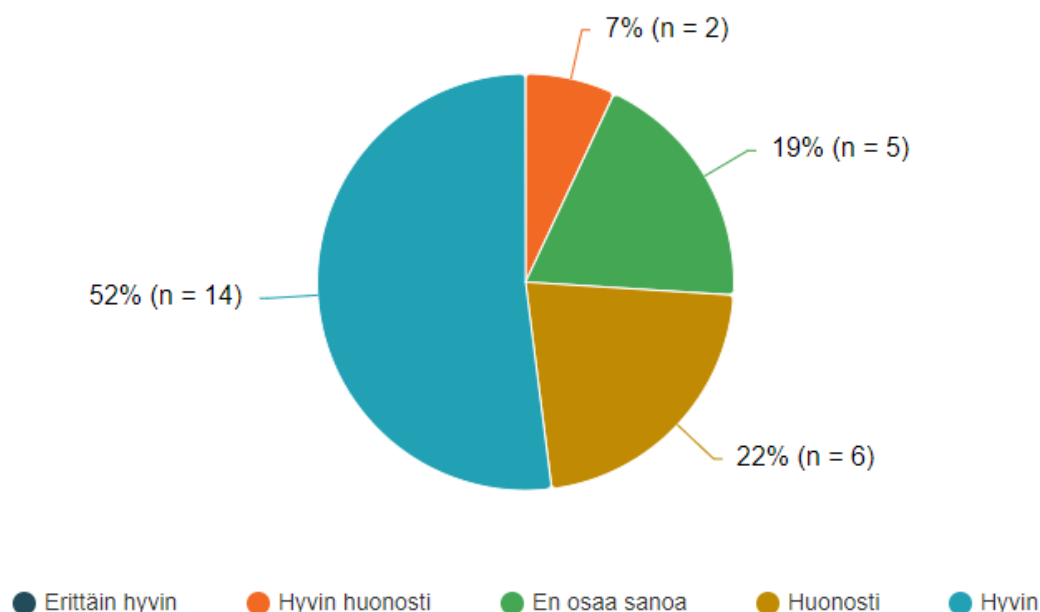
Tutkimuksen valmistuttua kerätyt aineistot hävitettiin. Tutkimukseen osallistuneet saivat luettavaksi ennen kyselyyn osallistumista tietosuojailmoituksen (liite 2), josta ilmeni käsittelyperuste ja se, mitkä henkilötiedot ovat oleellisia. Varhaiskasvatuksen opettajat saivat itse päättää osallistumisestaan kyselytutkimukseen ilmaisten suostumuksensa vastaamalla kyselyyn. Heille oli kerrottu, että kyselyn tekemisen keskeyttäminen jokaisessa kyselyn vaiheessa oli mahdollista.

7 Tulokset

Tulokset on jaettu selkeyttääkseen tulosten tulkintaa tutkimuskysymysten mukaan: varhaiskasvatussuunnitelman (2022) määrittämien säädösten tunteminen ja niiden toteuttaminen, mediakasvatuksen toteuttaminen ryhmässä sekä lisäkoulutuksen tarvitseminen.

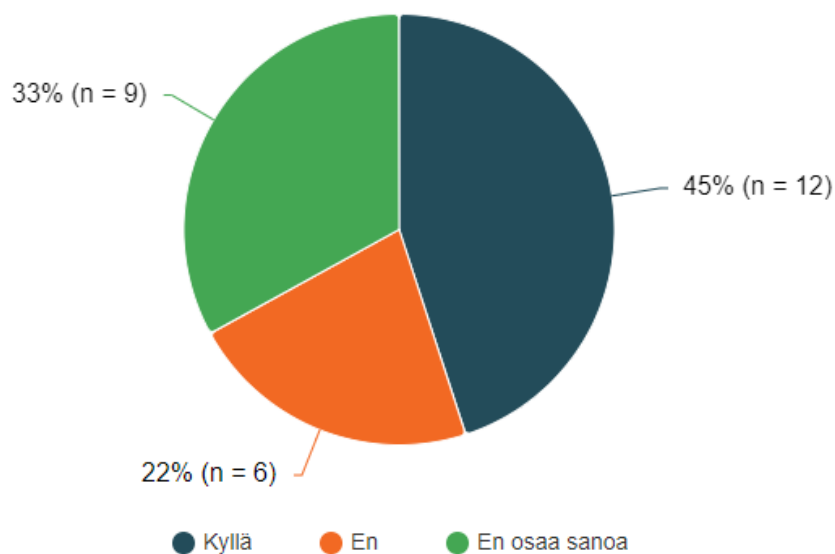
7.1 Varhaiskasvatussuunnitelman määrittämien säädösten tunteminen ja toteuttaminen

Kysyessäni, miten varhaiskasvatuksen opettajat tuntevat uusimman (2022) varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden mediakasvatusta määrittämät säädökset, noin puolet vastaajista (52 %) kertoivat tuntevansa säädökset hyvin (kuvio 1.). Kuitenkin toiseksi suurin vastaaja joukko (22 %), kertoivat tuntevansa säädökset huonosti. Viisi vastaajista vastasi myös, ettei osaa sanoa, kuinka hyvin kyseiset säädökset tuntevat.

Kuvio 1. *Varhaiskasvatuksen opettajien tuntemus varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden mediakasvatusta määrittämistä säädöksistä.*

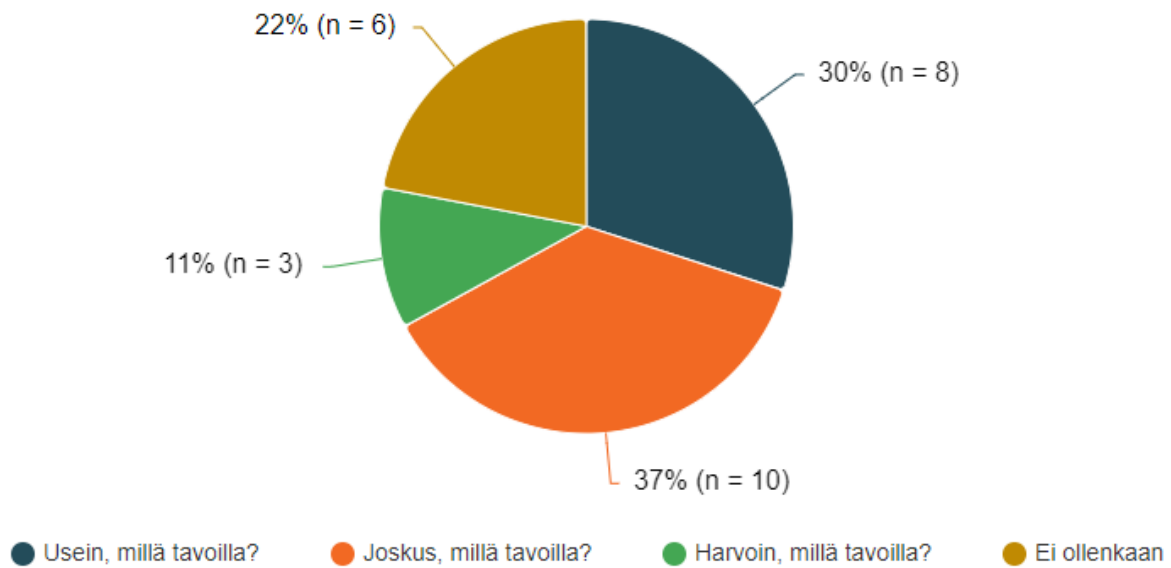
Toisessa kysymyksessä kysyin, toteuttavatko varhaiskasvatuksen opettajat omasta mielestään varhaiskasvatussuunnitelman määrittämiä säädöksiä mediakasvatuksesta omassa ryhmässään. Noin puolet vastaajista (45 %) oli sitä miltä, että he toteuttavat mediakasvatusta omassa ryhmässään alle kolmevuotiaiden kanssa (kuvio 2.). Kuusi vastaajista kertoi, ettei toteuta mediakasvatusta ryhmässään ollenkaan.

Kuvio 2. Toteuttavatko varhaiskasvatuksen opettajat mediakasvatusta omissa ryhmässään alle kolmevuotiaiden kanssa.

7.2 Mediakasvatuksen toteuttaminen alle kolmevuotiaiden varhaiskasvatusryhmissä

Seuraavaksi halusin tietää, miten usein ja millä tavoilla varhaiskasvatuksen opettajat harjoittelevat lasten kanssa monilukutaidon kehittymistä. Suurin joukko vastaajista (37 %) kertoi harjoittelevansa lasten kanssa joskus monilukutaidon kehittymistä (kuvio 3.). Toiseksi suurin joukko (30 %) kertoi harjoittelevan monilukutaidon kehittymistä usein. Kuusi vastaajista vastasi, etteivät harjoittele monilukutaidon kehittymistä ollenkaan alle kolmevuotiaiden ryhmässä.

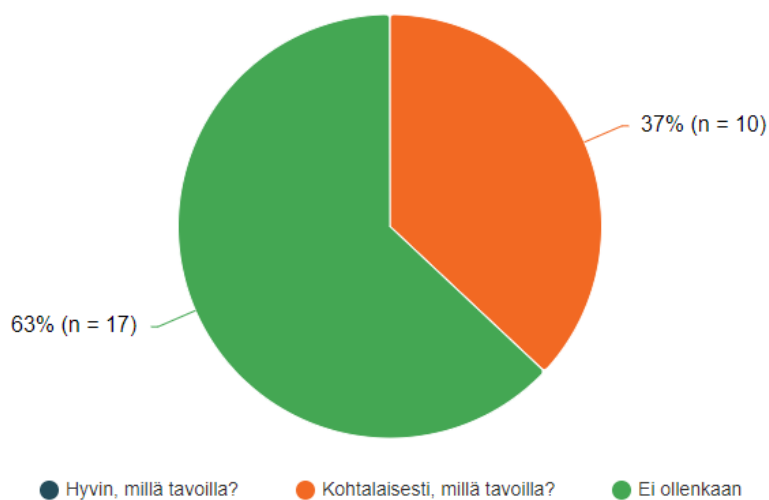
Kuvio 3. Missä määrin lasten kanssa harjoitellaan monilukutaidon kehittymistä.

Jatkokysymyksenä vastaajien piti kertoa, millä tavoilla he harjoittelivat monilukutaidon kehittymistä ryhmissä. Analysoin avoimen kysymyksen vastauksia laadullisella analyysimenetelmällä jakamalla vastaukset teema-alueittain (taulukko 1.). Teemoiksi tässä kysymyksessä nousivat: kuvat/tekstit, musiikki, tabletit, digitaaliset laitteet ja pedagoginen dokumentointi. Teemojen alapuolelle ryhmittelin vastauksissa mainittuja tapoja harjoitella monilukutaitoa. Taulukossa on kerrottu, kuinka monta kertaa kyseinen vastaus on mainittu. Eniten mainittiin kirjojen lukeminen (n=4) sekä tablettien käyttäminen (n=3).

Taulukko 1. Millä tavoin monilukutaitoa harjoitellaan.

Kuvat/tekstit	Musiikki	Tabletit	Digitaaliset laitteet	Pedagoginen dokumentointi
Kuvien katselu (2)	Laulut (2)	Pelit (1)	Tabletit (3)	Valokuvaaminen (1)
Lehdet (2)	Kosketusnäyttö (1)	Musiikki (2)	Älytaulu (1)	
Kuvien tulkitseminen (1)	Tabletit (1)			
Kuvatuki (2)	Lorut (1)			
Kirjat (4)	Videot (2)			

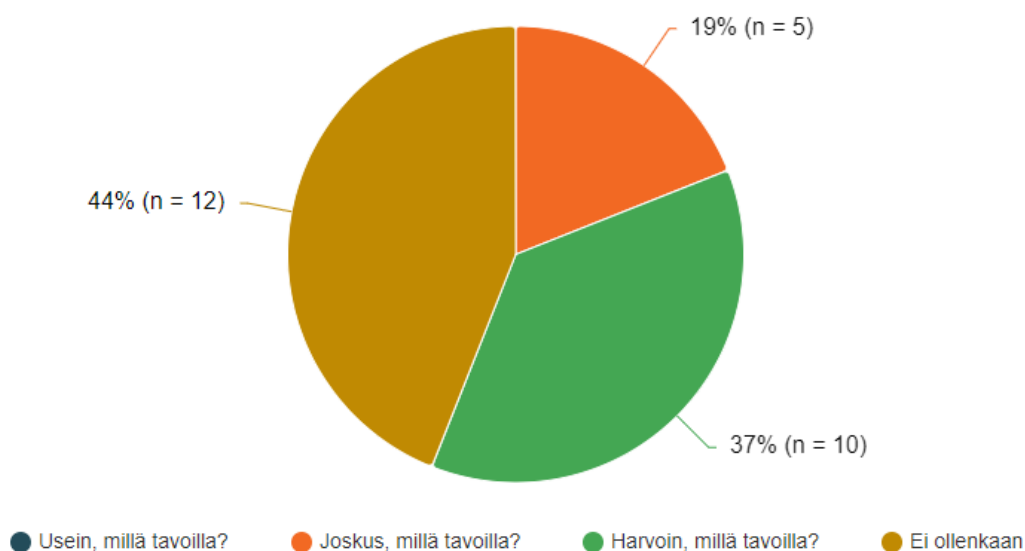
Neljänneksi halusin tietää, missä määrin ryhmien tilat ja välineet mahdollistavat lasten itsenäisen median tuottamisen. Suuri osa vastaajista (63 %) kertoi, etteivät ryhmän tilat ja välineet mahdollista ollenkaan lasten itsenäistä median tuottamista (kuvio 4.). Kuitenkin 37 % vastaajista kertoi, että tilat ja välineet mahdollistavat kohtalaisesti itsenäisen median tuottamisen. Kukaan vastaajista ei ollut vastannut, että mahdollistaisi hyvin.

Kuvio 4. Mahdollistavatko ryhmien tilat sekä välineet lasten itsenäisen median tuottamisen.

Jatkokysymyksessä vastaajat, jotka kertoivat ryhmän tilojen ja välineiden mahdollistavan kohtalaisesti lasten itsenäisen median tuottamisen kertoivat muutamia esimerkkejä, miten: Kaksi vastaaja kertoi, että ryhmässä on tabletit sekä älytaulu helposti saatavilla. Yksi vastaajista kertoi, että lapsilla on kirjat vapaasti saatavilla ja toinen vastaaja kertoi, että lapset saavat piirtää ja muovaila ohjatusti.

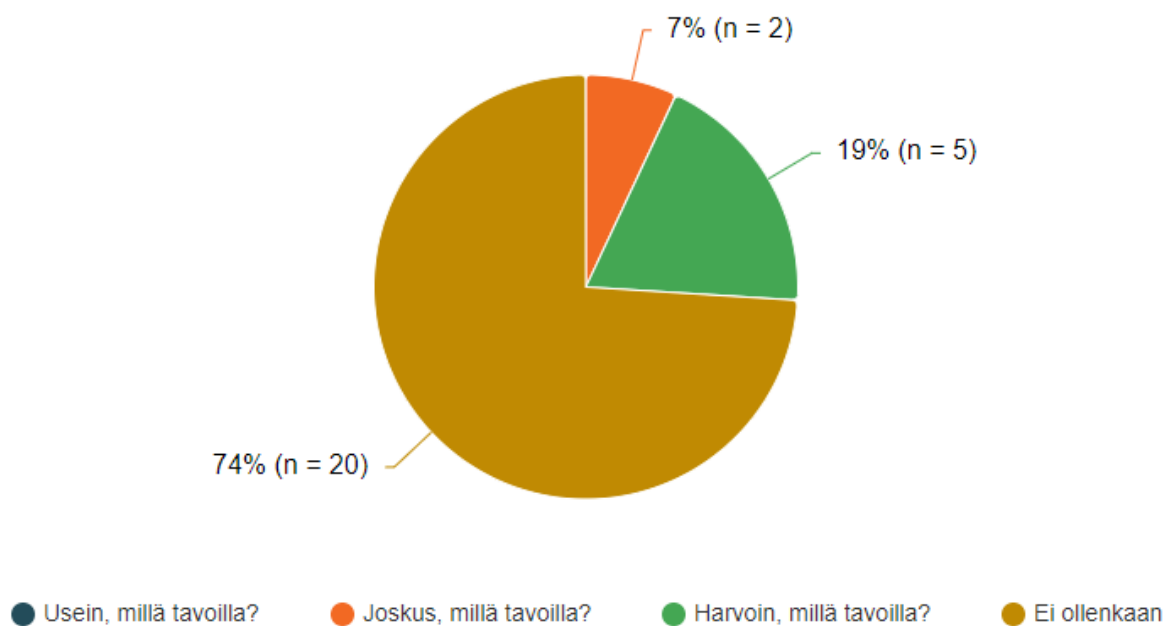
Seuraavaksi halusin selvittää, missä määrin lapset voivat käyttää digitaalisia välineitä ja pelejä leikkiessään. 44 % vastaajista raportoi, että lapset eivät voi ollenkaan käyttää digitaalisia välineitä tai pelejä leikkien yhteydessä (kuvio 5.). Melkein yhtä suuri joukko (37 %) kertoi, että lapset voivat harvoin käyttää digitaalisia välineitä ja pelejä. Viisi vastaajista kertoi lasten joskus voivan hyödyntää digitaalisia välineitä ja pelejä.

Kuvio 5. Missä määrin lapset saavat käyttää digitaalisia pelejä ja välineitä leikkiessään.

Jos vastaaja kertoi lasten edes jollain tavalla saavan käyttää digitaalisia pelejä ja välineitä leikkiessään tuli heidän kertoa tarkemmin, millä tavoilla. Eniten esille nousi, että lapset saavat aikuisen kanssa käyttää digitaalisia välineitä ja pelejä. Älytaululla lapset saavat piirtää sekä tehdä palapelejä. Pelisovellusten pelaaminen ja valokuvaaminen tabletilla nousi vain yhden vastaajan vastauksissa esille.

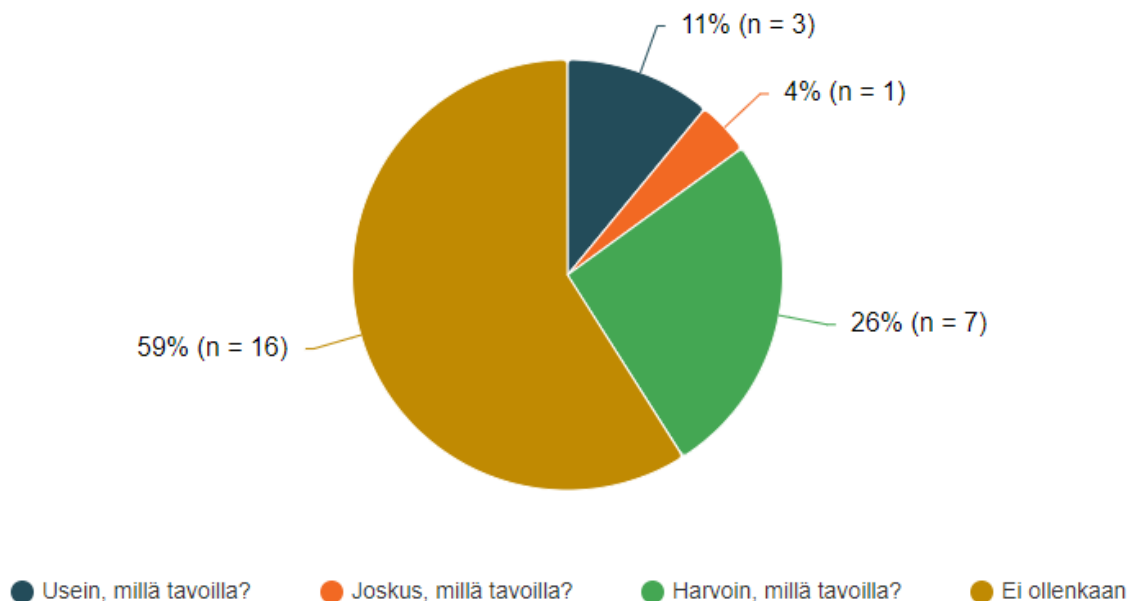
Kuudenneksi selvitin, missä määrin alle kolmevuotiaiden ryhmissä harjoitellaan media- ja lähdekriittisyyttä. Suuri joukko vastaajista (74%) raportoi, etteivät harjoittele media- ja lähdekriittisyyttä ollenkaan (kuvio 6.). Viisi vastaaja vastasi, että harjoittelevat harvoin. Vain 7% vastaajista kertoi, että he harjoittelevat lasten kanssa joskus media- ja lähdekriittisyyttä.

Kuvio 6. Missä määrin harjoitellaan media- ja lähdekriittisyyttä lasten kanssa.

Avoimessa jatkokysymyksessä vastaajat kertoivat, millä tavoilla he lasten kanssa harjoittelevat media- ja lähdekriittisyyttä. Suurin osa vastaajista kertoi, että he keskustelevat lasten kanssa kirjoissa, lastenohjelmissä sekä arjen tapahtumista lapsentasoisesti. Yksi vastaaja kertoi, että he keskustelevat asioiden todenmukaisuudesta sekä siitä, että kaikkea ei tarvitse uskoa.

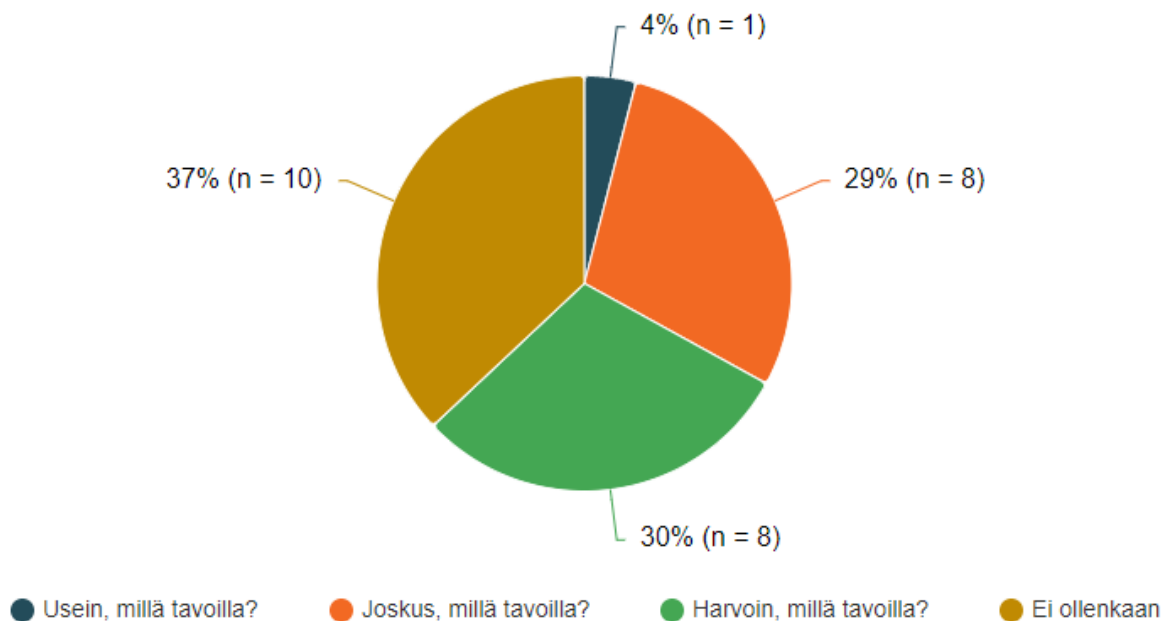
Seuraavaksi halusin tietää missä määrin varhaiskasvatuksen opettajat harjoittelevat lasten kanssa median vastuullista käyttöä. Kysymyksessä vastaukset jakautuivat laajemmalle kirjolle kuin aikaisimmissa kysymyksissä (kuvio 7.). Kolme vastaajaa (11 %) kertoi harjoittelevansa usein lasten kanssa median vastuullista käyttöä. Kuitenkin suurin (59 %) vastausvalinta oli ”ei ollenkaan” 26% vastaajista kertoi harvoin harjoittelevansa lasten kanssa median vastuullista käyttöä.

Kuvio 7. Median vastuullisen käytön harjoittelu.

Avoimessa jatkokysymyksessä vastaajat kertoivat, miten he käytännössä harjoittelevat median vastuullista käyttöä alle kolmevuotiaiden ryhmissä. Koska suurin osa vastaajista kertoi, etteivät harjoittele median vastuullista käyttöä ollenkaan, vastauksia avoimeen kysymykseen tuli vähän. Vastauksista kävi ilmi, että mediaa käytetään vain aikuisen valvonnassa tai aikuinen on tarkistanut katsottavan medianlähteen. Aikuisen tuki ja keskustelu medialaitteista nousivat tärkeinä tapoina toteuttaa median vastuullista käyttöä.

Kahdeksanneksi halusin selvittää, missä määrin alle kolmevuotiaiden kanssa harjoitellaan varhaiskasvatusryhmissä digitaalista osaamista (kuvio 8.). Vastaukset jakautuivat vaihtoehtojen: joskus (29 %), harvoin (30 %) ja ei ollenkaan (37 %) välille. Vain yksi (4 %) vastaaja kertoi, että he harjoittelevat usein digitaalista osaamista.

Kuvio 8. *Digitaalisen osaamisen harjoittelu.*

Vastaajat kertoivat lisäkysymyksessä, millä tavoilla he toteuttavat digitaalista osaamista lasten kanssa. Vastauksista nousi yksi digitaalinen väline yli muiden: tabletit. Vastaajat kertoivat, että tabletteja käytetään yhdessä aikuisen kanssa. Yksi vastaajista kertoi, että heidän päiväkotiansa on mahdollista tilata mediakärry, jonka avulla voidaan harjoitella esimerkiksi koodaamista.

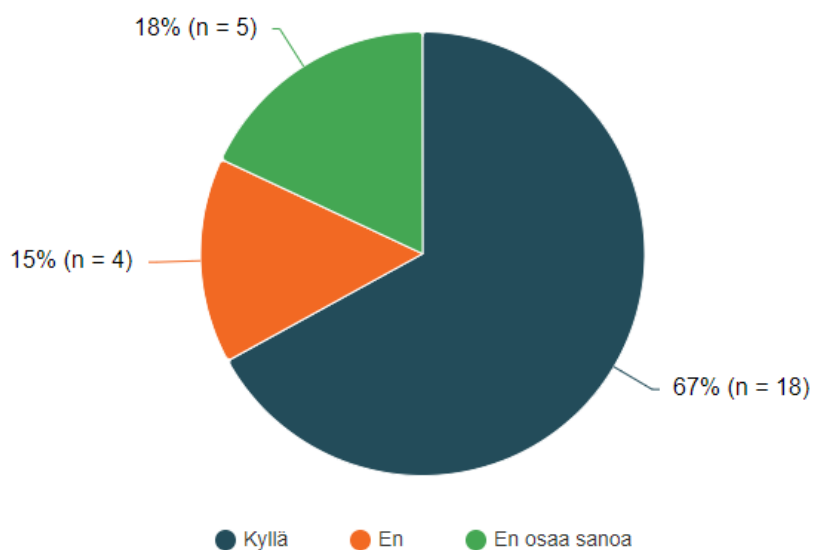
Avoimessa kysymyksessä kysyttiin, millä muilla tavoilla mediakasvatusta varhaiskasvatuksen opettajat toteuttavat alle kolmevuotiaiden ryhmässään (taulukko 2.). Vastaukset on analysoitu teema-alueittain. Teemoiksi vastauksista nousivat: Kuvat/tekstit, musiikki/ohjelmat, tabletit/älytaulu, digitaaliset laitteet sekä pedagoginen dokumentointi. Teemojen alapuolelle on ryhmitelty vastauksissa mainittuja aihepiirejä. Aihepiirit kertovat, mitä teemoista on vastauksissa sanottu sekä kuinka monta kertaa ne mainittiin.

Taulukko 2. Millä muulla tavoin mediakasvatusta toteutetaan.

Kuvat/tekstit	Musiikki/ohjelmat	Tabletit/älytaulu	Digitaaliset laitteet	Pedagoginen dokumentointi
Kirjat (5)	Laulut älylaitteella (6)	Pelit (5)	Tabletit (4)	Valokuvaaminen (4)
Lehdet (4)	Kielinupun laulut (2)	Musiikki (5)	Älytaulu (4)	Instagram (1)
Tunnekortit (2)	Youtube (2)	Valokuvaaminen (2)	Dokumentti-kamera (1)	
Kuvien katselu (2)	Yle areena (1)	Piirtäminen (2)	Puhelin (1)	
Medianhahmot toiminnassa (2)	Pikku kakkonen (3)	Satuhetki (1)		

7.3 Koulutus mediakasvatuksesta

Kyselyn lopuksi halusin selvittää, kokevatko varhaiskasvatuksen opettajat tarvitsevansa lisää koulutusta mediakasvatuksen toteuttamiseen alle kolmevuotiaiden ryhmissä (kuvio 10.). Suurin osa vastaajista (67 %), koki tarvitsevansa lisäkoulutusta mediakasvatuksen toteuttamiseen. 15 % vastaajista kokivat, etteivät he tarvitse lisäkoulutusta. Viisi (18 %) vastaajista eivät osanneet sanoa kokevatko tarvitsevansa lisää koulutusta.

Kuvio 10. *Tarvitseeko lisäkoulutusta mediakasvatuksen toteuttamiseen.*

Viimeisenä halusin selvittää, minkälaista koulutusta konkreettisesti vastaajat toivoivat saavansa liittyen mediakasvatuksen toteuttamiseen. Suurin osa vastaajista (n=9) kertoi haluavansa konkreettisia tapoja, miten toteuttaa mediakasvatusta alle kolmevuotiaiden ryhmissä. Vastauksissa nousi esille myös toive mediakasvatusta koskevien termien avaamista kuten monilukutaito, koulutusta digitaalisten laitteiden käyttöön sekä miten perustella vanhemmille alle kolmevuotiaiden mediakasvatuksen tarve.

8 Pohdinta

Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää, miten varhaiskasvatuksen opettajat toteuttavat mediakasvatusta alle kolmevuotiaiden ryhmissä, toteutuuko varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa asetetut säädökset mediakasvatuksen toteuttamisessa, sekä kokevatko he tarvitsevansa lisää koulutusta mediakasvatuksen toteuttamiseen. Tutkimuksen tulosten mukaan yli puolet varhaiskasvatuksen opettajista kokivat tuntevansa varhaiskasvatussuunnitelman asettamat säädökset mediakasvatuksen toteuttamisesta hyvin, vaikka vain 45 % vastaajista kertoi toteuttavansa mediakasvatusta ryhmässään. Suurin osa kyselyyn vastaajista raportoi, ettei ryhmän välineet ja tilat mahdollista lasten itsenäisen median tuottamista eivätkä lapset voi käyttää digitaalisia välineitä tai pelejä leikkiessään. Tilojen ja välineiden puuttuminen selittää vahvasti sen, että myöskään lapset eivät voi käyttää digitaalisia välineitä leikkiessään.

Yhtenä tavoitteena Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2022) on lasten tutustuttaminen erilaisiin medioihin. Tutkimuksessa nousseiden aihealueiden perusteella tämä toteutuu hyvin. Varhaiskasvatuksen yhtenä tehtävänä on tutustuttaa lapset eri medioihin ja antaa mahdollisuus kokeilla median eri muotoja sekä harjoitella median tuottamista leikinomaisesti (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet, 2022).

Tulosten mukaan lasten kanssa harjoitellaan monilukutaidon kehittymistä osittain. Kuitenkin varhaiskasvatuksen opettajat, ketkä opettavat monilukutaitoa, opettavat sitä monipuolisesti. Monilukutaidon kehittymistä tulisi harjoitella lasten kanssa monipuolisesti nimeämällä asioita ja esineitä sekä opettamalla erilaisia käsitteitä. Lapsia rohkaistaan käyttämään, tuottamaan sekä tutkimaan viestejä erilaisissa, myös digitaalisissa ympäristöissä.

(Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet, 2022.) Digitaalisen osaamisen harjoittelua harjoitellaan myös vain osassa alle kolmevuotiaiden ryhmissä. Digitaalisen osaamisen harjoittelu oli kuitenkin hyvin yksipuolista, sillä vastauksissa nousi enimmäkseen vain tablettien käyttö. Tämä voi kertoa siitä, että ryhmillä ei ole muita digitaalisia laitteita käytössään tai he kokevat epävarmuutta muiden laitteiden käytössä.

Tutkimuksessa käy ilmi, että enemmistö vastaajista ei mahdollista lasten leikinomaisen tutustumisen mediaan varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden mukaisesti.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2022) kehoitetaan harjoittelemaan lähde- ja mediakriittisyyttä, harjoitellen samalla median vastuullista käyttöä ottaen muut huomioon. Tutkimukseni mukaan varhaiskasvatuksen opettajat eivät harjoittele lasten kanssa juurikaan

mediakriittisyyttä tai median vastuullista käyttöä. Näiden tulosten mukaan varhaiskasvatuksen opettajat eivät toteuta varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden asettamia säädöksiä mediakasvatuksesta.

Koiviston ja Koivulan (2021) tutkimuksessa kävi ilmi, että mediakasvatusta toteutettiin monipuolisesti vähän, mutta kokonaisuudessaan jokaisessa ryhmässä mediakasvatusta toteutettiin edes jollain tasolla. Sain tutkimuksessani erilaisen lopputuloksen. Omassa tutkimuksessani oli vastaajia, jotka kertoivat, etteivät toteuta mediakasvatusta ollenkaan ryhmässään tai todella vähän. Molemmat tutkimukset oli toteutettu kyselytutkimuksina, mutta lapsien ikäryhmä oli eri. Uskon tämän johtuvan siitä, että ei tiedetä, miten alle kolmevuotiaiden kanssa mediakasvatusta voidaan konkreettisesti toteuttaa, sillä lapset ovat vielä hyvin pieniä. 3–5-vuotiaiden lasten kanssa toteutus voi olla helpompaa, sillä he ovat kehittyneet enemmän jo monella eri alueella. Tämä voi johtua myös siitä, että vastaajien asenteet mediakasvatukseen olivat negatiivisemmat tässä tutkimuksessa, kuin Koiviston ja Koivulan (2021) tutkimuksessa. Sillä Rotonen (2008) totesi tutkimuksessaan, että varhaiskasvattajien asenteet vaikuttavat mediakasvatuksen toteutukseen.

Karila, Mertala ja Salomaa (2021) ovat tutkimuksessaan todenneet, että varhaiskasvatuksen opettajien tiedot ja taidot eivät välttämättä riitä mediakasvatuksen toteutukseen, joten myös taitoja ja tietoja tulisi kehittää koko ajan. Sain tutkimuksessani samansuuntaisen vastauksen, sillä suurin osa tutkimukseeni vastanneista kokivat, tarvitsevansa lisää koulutusta mediakasvatuksen toteuttamiseen ja toiveena oli käytännönkeinoja, miten toteuttaa mediakasvatusta alle kolmevuotiaiden ryhmissä. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisemassa tutkimuksessa – Mediakasvatus kuntien varhaiskasvatuksessa (Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisu, 2013:10) käy ilmi, että mediakasvatusta toteutetaan kunnissa tietoisesti hyvin vähän. Huomasin tämän myös omassa tutkimuksessani. Monet eivät tiedä, mikä kaikki on mediakasvatusta ja miten monipuolisesti sitä voi toteuttaa. Usein ajatellaan mediakasvatuksen liittyvän vain digitaalisiin laitteisiin, vaikka todellisuus on paljon monipuolisempi.

Tutkimuksen aineisto kerättiin Webropol kyselylomakkeella. Koin netin välityksellä tehtävän kyselyn tähän tutkimukseen parhaimpana. Kyselyyn sain kuitenkin hieman vähemmän vastaajia, kun olin odottanut ja on mahdollista, että erilaisella aineistonkeruumenetelmällä olisin voinut saada enemmän vastauksia. Vähäisen aineiston määrän perusteella, en pidä

tuloksia täysin luotettavana, mutta uskon, että tulokset antavat varmasti yleiskuvan käsiteltävän aiheen tilanteesta.

Tulosten avulla voidaan arvioida, tarvitaanko varhaiskasvatuksen opettajille lisäkoulutusta mediakasvatuksen toteuttamiseen. Tulosten mukaan n. 70 % vastaajista koki tarvitsevansa lisää koulutusta mediakasvatuksen toteuttamiseen. Näin suuren prosentin perusteella lisäkoulutusta tulisi tarjota. Tulosten perusteella voidaan myös pohtia tarvetta mediakasvatuksen opetuksen lisäämiseen jo opettajankoulutuslaitoksen varhaiskasvatuksen opettajien tutkinto-ohjelmaan. Tämän hetkisissä opinto-oppaissa mediakasvatukseen liittyviä kursseja on vain muutamia. Mediakasvatus on kuitenkin tullut vasta viime vuosina mukaan varhaiskasvatukseen, joten tämä voi selittää myös koulutuksen vähäisyyden.

Tutkimuksen tuloksista käy myös ilmi, etteivät vastaajien ryhmien tilat ja välineet mahdollista lasten itsenäisen median tuottamista. Tähän voi olla syynä resurssipula varhaiskasvatusyksiköissä. Voi olla mahdollista, että ei ole resursseja hankkia digitaalisia laitteita, jotka mahdollistaisivat lasten turvallisen itsenäisen käytön. Työskentelen myös itse yksikössä, jossa ei ole jokaiselle ryhmällä edes omia tabletteja tai älytauluja resurssipulan takia. Myös aikaisemmin todettu tutkimustulos siitä, että monet kokevat tarvitsevansa lisää koulutusta mediakasvatuksen toteuttamiseen kertoo resurssipulasta. Tämä herättää miettimään, että onko varhaiskasvatuksen opettajien mahdollista toteuttaa varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden mukaista mediakasvatusta ilman tarpeellisia resursseja. Teknologia kehittyy jatkuvasti ja sitä kautta sen käyttö lisääntyy arjessamme, olisikin todella tärkeää jatkossa käyttää enemmän resursseja opettajien kouluttamiseen aiheeseen liittyen.

Lähteet

- Buckingham, D (2015) Uptake and Use of Digital Technologies in Primary and Secondary Schools – a Thematic Review of Research *Nordic journal of digital literacy, 2015-10-30, Vol.10.*
- Chaudron, S., Di Gioia, R., & Gemo, M. (2015). Young children (0-8) and digital technology. A qualitative exploratory study across seven countries. Joint Research Centre. European Commission.
- Fornaro, Kauppinen, Noroviita & Sintonen. (2013). Päiväkoti ja koulu. Teoksessa Huhtanen Emmi (toim.) 5/2016, Lasten mediamaailma pähkinänkuoressa.
- Hamer, M., Stamatakis, E., & Mishra, G. (2009). Psychological distress, television viewing, and physical activity in children aged 4 to 12 years. *Pediatrics, 123(5)*
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. (2009). Tutki ja kirjoita. Uudistettu painos. Tammi.
- Irisvik, S. & Utriainen, J. (2017). Kuinka kasvattaa diginatiivi. S&S.
- Karila, K., & Nummenmaa, A. R. (2001). Matkalla moniammatillisuuteen. Kuvauskohteena päiväkoti. WSOY.
- Koivisto, J., & Koivula, E. (2021) Mediakasvatuksen toteutuminen 3–5 vuotiaiden varhaiskasvatusryhmissä.
- Koivula, M., & Mustola, M. (2015). Leikisti pelissä: pohdintaa lasten digitaalisesta leikistä. Pelitutkimuksen vuosikirja.
- Koivula, M., & Mustola, M. (2017). Varhaiskasvatuksen digiloikka ja muuttuva sukupolvijärjestys? Jännitteitä lastentarhanopettajien ja lasten kohtaamisissa digitaalisen teknologian äärellä. *Kasvatus ja aika, 11(3).*
<https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/55518/koivulaa32809171653.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

- Kotilainen, S. (2011). Lasten Mediabarometri 2010. 0–8–vuotiaiden lasten mediankäyttö Suomessa.
- Kupiainen, R. (2007). Pienten lasten medialukutaito. Teoksessa Pentikäinen, L., Ruhala, A. & Niinistö, H. (toim.) *Mediametkaa! Osa 2 – Kasvattajan matkaopas lasten mediamaailmaan*. Helsinki: Mediakasvatuskeskus Metka.
- Kylmänen, T. (2010). *Mediamylly – Kasvattajan opas esi- ja alkuopetukseen*. Helsinki: Tammi.
- Mediakasvatus kuntien varhaiskasvatuksessa. Helsinki: Opetusministeriö. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja (2013:10)
<https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/75281/okm10.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Mertala, P. (2022). Lasten digitaalisen osaamisen tukeminen osana päiväkodin arkisia teknologiakäytänteitä.
- Mertala, P., & Salomaa, S. (2016). Kasvatuskeskeinen näkökulma varhaisvuosien mediakasvatukseen.
<https://oulurepo.oulu.fi/bitstream/handle/10024/22109/nbnfi-fe201702101529.pdf?sequence=1>
- Montgomery, K. (2015). Children's media culture in a big data world. *Journal of Children and Media*, 9(2).
<https://www.tandfonline.com/doi/epdf/10.1080/17482798.2015.1021197?needAccess=true&role=button>
- Mustola, M. & Koivula, M. (2017). Monilukutaito. Teoksessa M. Koivula, A. Siippainen & P. Eerola-Pennanen (toim.). 2017. Valloittava varhaiskasvatus. Oppimista, osallisuutta ja hyvinvointia. Vastapaino.
- Navarro Sada, A., & Maldonado, A. (2007). Research methods in education. -by louis cohen, lawrence manion and keith morrison.

Niskanen, K. (2023). Luokanopettajien kokemuksia ensiaputaidoistaan.

Opetushallitus, (2023).

<https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/mita-varhaiskasvatus>

Opetus- ja kulttuuriministeriö, (2023).

<https://okm.fi/varhaiskasvatuspalvelut>

Opetushallitus, (2022). Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet.

https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/Varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet_2022_0.pdf

Pagani, L. S., Fitzpatrick, C., Barnett, T. A., & Dubow, E. (2010). Prospective associations between early childhood television exposure and academic, psychosocial, and physical well-being by middle childhood. *Archives of pediatrics & adolescent medicine*, 164(5).

Paavonen, J. E., Roine, M., Korhonen, P., Valkonen, S., Pennonen, M., Partanen, J., & Lahikainen, A. R. (2011). Media ja lasten hyvinvointi.

Rotonen, N. 2008. Se on joka päivä, joka paikassa. Luokanopettajien käsityksiä mediakasvatuksesta osana perusopetusta.

Salomaa, S. (2016). Mediakasvatustietoisuuden jäsentäminen varhaiskasvatuksessa. *Journal of Early Childhood Education Research*, 5(1), 136-161.

<https://journal.fi/jecer/article/view/114054/67253>

Salomaa, S., Mertala, P., & Karila, K. (2021). Varhaiskasvatuksen opettajien käsityksiä mediakasvatuksesta.

https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/135980/Salomaa_Mertala_Karila_Issue1_0_3.pdf?sequence=1

Suoninen, A. (2014). Lasten mediabarometri (2013). 0–8-vuotiaiden mediankäyttö ja sen muutokset vuodesta 2010. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura,

verkkojulkaisu, 75.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. (2018). Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.

Valkonen S. Kupiainen R. & Dezuanni M. (2020). Constructing social participation around digital making: A Case study of multiliteracy learning in a Finnish day care centre. *Varhaiskasvatuksen Tiedelehti*, 9 (2), 477-497.

Vehkalahti, K. (2019). Kyselytutkimuksen mittarit ja menetelmät. Finn. Lectora.

Välimäki, A-L. & Ojala, V. (2008). Mediakasvatus varhaiskasvatuksessa. Iisalmi: Painotalo Seiska.

Liitteet

Liite 1. Kysely

Mediakasvatuksen toteutuminen alle 3-vuotiaiden varhaiskasvatusryhmissä

 Pakolliset kysymykset merkitty tähdellä (*)

Olen kasvatustieteiden (varhaiskasvatus) maisteri opiskelija ja toteutan pro gradu tutkielmaa Turun yliopiston opettajankoulutuslaitoksen Rauman kampuksella. Vastaamalla kyselyyn osallistut tutkimukseen mediakasvatuksesta alle 3-vuotiaiden varhaiskasvatusryhmässä. Tavoitteena on selvittää, miten varhaiskasvatuksen opettajat toteuttavat mediakasvatusta ja onko opettajilla tietoa, miten mediakasvatusta kuuluisi toteuttaa sekä kokevatko he tarvitsevansa lisää koulutusta mediakasvatuksen toteuttamiseen.

Kyselyyn voi vastata varhaiskasvatuksen opettajana toimiva ja alle 3-vuotiaiden ryhmässä työskentelevät kasvatustieteen kandidaatin tai kasvatustieteen maisterin sekä sosionomin koulutuksen saaneet henkilöt. Kysely on anonymi. Kysely sisältää pääasiassa monivalintakysymyksiä, joiden vastaamiseen menee aikaa noin 15 minuuttia.

Vastaamalla kyselyyn hyväksyt aineiston käytön tutkimuksessa. Aineistoa käsitellään Turun yliopiston Eettisen toimikunnan ohjeistuksen mukaisesti. Lisätietoa aineistoin keräämisestä, henkilötietojen käsittelystä sekä aineiston säilyttämisestä on oheisessa tietosuojailmoituksessa.

Vastaan mielelläni tutkimukseen liittyviin kysymyksiin, joten voit olla yhteydessä minuun sähköpostilla. Kiitos osallistumisesta!

Ystävällisin terveisin,
Julia Koivisto
jujenk@utu.fi

Opinnäytetyön ohjaaja:
Timo Ruusuvirta
Yliopistonlehtori, Turun yliopisto, Opettajankoulutuslaitos, timruu@utu.fi

1. Miten tunnet mielestäsi uusimman (2022) Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden mediakasvatusta määrittämät säädökset? *

- Hyvin huonosti
- Huonosti
- En osaa sanoa
- Hyvin
- Erittäin hyvin

2. Toteutatko mielestäsi varhaiskasvatussuunnitelman (2022) määrittämiä säädöksiä mediakasvatuksesta ryhmässäsi? *

- Kyllä
- En
- En osaa sanoa

3. Missä määrin harjoittelette lasten kanssa monilukutaidon kehittymistä? *

- Usein, millä tavoilla?
- Joskus, millä tavoilla?
- Harvoin, millä tavoilla?
- Ei ollenkaan

4. Missä määrin ryhmäsi tilat ja välineet mahdollistavat lasten itsenäisen median tuottamisen? *

- Hyvin, millä tavoilla?
- Kohtalaisesti, millä tavoilla?
- Ei ollenkaan

5. Missä määrin lapset voivat käyttää digitaalisia välineitä ja pelejä leikeissään? *

- Usein, millä tavoilla?
- Joskus, millä tavoilla?
- Harvoin, millä tavoilla?
- Ei ollenkaan

6. Missä määrin harjoittelette lasten kanssa media- ja lähdekiittisyyttä? *

- Usein, millä tavoilla?
- Joskus, millä tavoilla?
- Harvoin, millä tavoilla?
- Ei ollenkaan

7. Missä määrin harjoittelette lasten kanssa median vastuullista käyttöä? *

- Usein, millä tavoilla?
- Joskus, millä tavoilla?
- Harvoin, millä tavoilla?
- Ei ollenkaan

8. Missä määrin harjoittelette lasten kanssa digitaalista osaamista? *

- Usein, millä tavoilla?
- Joskus, millä tavoilla?
- Harvoin, millä tavoilla?
- Ei ollenkaan

9. Kerro lyhyesti, millä muilla tavoin toteutate mediakasvatusta ryhmässänne?

10. Koetko tarvitsevasi lisää koulutusta, siihen miten toteuttaa mediakasvatusta alle kolmevuotiaiden ryhmässä? *

- Kyllä
- En
- En osaa sanoa

11. Jos vastasit edelliseen kysymykseen kyllä, niin minkälaista koulutusta haluaisit liittyen mediakasvatuksen opettamiseen?

Liite 2. Tietosuojailmoitus

Tietosuojailmoitus

(Malli sisältää EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen 13 ja 14 artiklan edellyttämät tiedot):

1. Rekisterin nimi	Kasvatustieteen maisterin tutkinto- ohjelmaan sisältyvä Pro gradu- tutkielma
2. Rekisterinpitäjä	Julia Koivisto, jujenk@utu.fi Turun yliopisto, Rauman kampus, Seminaarinkatu 1 26100 Rauma
3. Vastuuopettaja ja yhteystiedot	Yliopistonlehtori Timo Ruusuvirta, timruu@utu.fi
4. Tietosuojavastavaan yhteystiedot	DPO@utu.fi , +358 29 450 4361
5. Henkilötietojen käsittelyn tarkoitukset ja käsittelyn oikeusperuste	<p>Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää, miten mediakasvatusta toteutetaan alle kolmivuotiaiden varhaiskasvatusryhmissä. Aineisto kerätään kyselytutkimuksella, johon kerätään vain tutkimuksen kannalta oleelliset ja tarpeelliset henkilötiedot eli toimii alle kolmivuotiaiden varhaiskasvatusryhmässä opettaja ja on koulutukseltaan kasvatustieteen kandi tai maisteri tai sosionomi, jolla on opettajan pätevyys.</p> <p>Henkilötietojen avulla ei voida yksilöidä yksittäistä vastaajaa. Henkilötiedot ovat salassa pidettäviä, ja niiden käsittelyssä noudatetaan tieteellisen tutkimuksen eettisiä periaatteita ja tietosuojaa koskevia säädöksiä. Kysely on anonyymi.</p> <p>Henkilötietojen EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan mukaisena käsittelyperusteena on</p> <p>☒ käsittely on tarpeen tieteellistä tutkimusta varten (yleinen etu 6 art. 1 a-kohta)</p> <p>☐ rekisteröity on antanut suostumuksensa henkilötietojen käsittelyyn (suostumus 6 art. 1 e-kohta)</p> <p>☐ muu mikä _____</p>

6. Käsiteltävät henkilötietoryhmät	Rekisteriin talletetaan rekisteröidystä ainoastaan ammattinimike, sillä se edellyttää kyselyyn vastaamista. Vastaukset käsitellään luottamuksellisesti ja siten, ettei yksittäisiä vastaajia voida tunnistaa. Aineistoa käytetään ainoastaan tämän pro gradu- tutkielman tekemiseen.
7. Henkilötietojen vastaanottajat ja vastaanottajaryhmät.	Tietoja ei siirretä eikä luovuteta tutkimusryhmän ulkopuolelle.
8. Tiedot tietojen siirrosta kolmansiin maihin	Henkilötietoja ei luovuteta EU:n tai Euroopan talousalueen ulkopuolelle.
9. Henkilötietojen säilyttämisaika tai sen määrittämisen kriteerit	Kyselytutkimus säilytetään Seafilen pilvipalvelussa. Pilvipalvelun palvelimet ovat Turun yliopiston omistamia, joten Seafileen tallennettu data ei päädy ulkopuolisille tahoille. Vastaukset tuhoetaan, kun niiden käyttötarve on päättynyt eli viimeistään silloin, kun kyseinen pro gradu tutkielma on valmis.
10. Rekisteröidyn oikeudet	Rekisteröidyllä on oikeus pyytää pääsy häntä itseään koskeviin henkilötietoihin sekä oikeus pyytää tietojensa oikaisemista tai poistamista taikka käsittelyn rajoittamista tai vastustaa niiden käsittelyä. Oikeutta henkilötietojen poistamiseen ei sovelleta tieteellisessä tai historiallisessa

	<p>tutkimustarkoituksessa silloin, kun poisto-oikeus todennäköisesti estää käsittelyn tai vaikeuttaa sitä suuresti.</p> <p>Poisto-oikeuden toteuttamista arvioidaan tapauskohtaisesti.</p> <p>Rekisteröidyllä on oikeus tehdä valitus valvontaviranomaiselle.</p>
11. Tiedot siitä, mistä henkilötiedot on saatu	Tiedot kerätään kyselytutkimuksessa.
12. Tiedot automaattisen päätöksenteon ml. profiloinnin olemassaolosta	Tietoja ei käytetä automaattiseen päätöksentekoon tai profiloinnin tekemiseen.